

Uloga i aktivnosti Kriznog stožera Ministarstva zdravlja na poplavljenim područjima

Marijan Cesarik¹, Maja Grba-Bujević², Maja Dragosavac²

Ministarstvo zdravlja¹

Hrvatski zavod za hitnu medicinu²

Usljed ekstremnih količina oborina te dotad neizmjenog vodostaja Save kod Županje u visini od 1.194 centimetara, 17. svibnja 2014. godine došlo je do pucanja nasipa kod Račinovaca i Rajevog sela u Vukovarsko-srijemskoj županiji, pri čemu je došlo do silovitog izlivanja vode iz korita i poplavljanja naselja Gunje, Đurića, Strošinaca, Posavskih Podgajaca i Rajevog Sela. U iduća četiri dana uslijedila je hitna evakuacija stanovnika i preživjele stoke, pri čemu je evakuirano više od 13.000 ljudi te više od 9000 životinja. U nezapamćenoj prirodnoj katastrofi koja je pogodila istočnu Slavoniju dvije osobe iz Rajevog Sela su i smrtno stradale.

Krizni stožer Ministarstva zdravlja stručno je, operativno i koordinativno tijelo koje u okviru svoga djelokruga rada obavlja poslove opsežnoga rješavanja većih incidentnih/kriznih situacija, a u slučajevima procjene mogućnosti nastupa nesreće posreduje u definiranju aktivnosti za ublažavanje štetnih događaja i posljedica. Iz tog razloga zbog rasta vodostaja Save od dva metra u 24 sata te zbog prethodnog plavljenja dijelova Sisačko-moslavačke i Požeško-slavonske županije Stožer je podigao svoju pripravnost i prije probijanja nasipa, pri čemu su bili angažirani dodatni timovi hitne medicinske službe, dok su epidemiolozi motrili opasnosti od grupiranja zaraznih bolesti te Stožeru svakodnevno dostavljali izvješća s terena. S Veterinarskom inspekcijom Ministarstva poljoprivrede dogovorena je suradnja radi uginule stoke, a s Ministarstvom socijalne politike i mladih suradnja vezana za potrebu psihološke pomoći pogođenom stanovništvu.

Dana 20. svibnja 2014., po donošenju Odluke Vlade Republike Hrvatske o proglašenju katastrofe za područje Vukovarsko-srijemske županije, Krizni stožer donio je Odluku o imenovanju prim. mr. sc. Maje Grba-Bujević, dr. med., načelnice kriznog stožera Ministarstva zdravlja za koordinatora zdravstvenih službi u Nacionalni stožer zaštite i spašavanja – Centar za upravljanje operacijama u Županji. Za zamjenicu koordinatrice imenovana je Branka Tomljanović, dr. med., a ostali članovi stručnog tima bili su Vedran Drljača, dipl. iur., Luka Pejčić, dipl. iur. i Damir Važanić, mag. med. techn. Tom je Odlukom Krizni stožer Ministarstva zdravlja vršio djelovanje na dvije lokacije – logistički u Zagrebu te na terenu u Županji sve do njegova raspuštanja 15. lipnja. Uz još 35 pripadnika Stožera smještenih na parkiralištu županjske Sladorane, gdje se nalazio i Nacionalni stožer zaštite i spašavanja, načelnica Stožera prim. mr. sc. Grba-Bujević koordinirala je zdravstvenim aktivnostima i

službama na širem području županijske Posavine, uključujući naselja Račinovci, Posavski Podgajci, Gunja, Rajevo Selo, Strošinci, Đurići, Padež, Drenovci, Vrbanja, Štitari, Babina Greda, Borovo Naselje, Cerna, Županja te Orašje i Brčko.

Pored županijskih zavoda za hitnu medicinu županija koje su pogođene poplavom – Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i Sisačko-moslavačke, a koje su podnijele najveći teret pri pružanju zdravstvene skrbi stradalom stanovništvu, solidarnost su pokazali i Zavodi za hitnu medicinu Varaždinske, Osječko-baranjske, Bjelovarsko-bilogorske, Istarske, Zadarske, Krapinsko-zagorske i Karlovačke županije, koji su u županjsku Posavinu poslali potpuno opremljene timove HMS-a. Na terenu su tako bila 32 tima HMS-a koji su ukupno imali 134 intervencije pretežno vezane za ozljede ekstremiteta, alergijske reakcije i ubode insekata, a evidentirana su i 122 sanitetska prijevoza. Zbog stradavanja zdravstvenih objekata te patronažnog vozila, zbog čega je onemogućeno pružanje redovite zdravstvene zaštite, Krizni stožer organizirao je i ambulantni rad za iseljeno stanovništvo na šest lokacija gdje je obavljeno 1.479 pregleda.

U razdoblju od 21. svibnja do 17. lipnja 2014., Krizni stožer izdao je 58 prioriternih obavijesti prema kojima su radile nadležne službe, donio je upute o načinu pružanja zdravstvene zaštite na poplavom ugroženim područjima te obavijestio bolnice da je zdravstvenu zaštitu nužno pružiti i stranim državljanima izmještenim po Hrvatskoj zbog posljedica poplava u njihovim mjestima stanovanja. Pored temeljnih smjernica za upravljanje zdravstvenom kriznom situacijom, Stožer je vodio i brigu o redovitoj opskrbi terena, te su po hitnom postupku iz osiguranih proračunskih sredstava i donacija nabavljani potrebni lijekovi, cjepiva, medicinski materijal, dezinficijensi i antiseptici.

Zbog 11.494, odnosno 250 tona lešina uginulih životinja te sadržaja septičkih jama koje je razorna vodena bujica izlila, Ministar zdravlja i Predsjednik Kriznog stožera 21. svibnja 2014. proglasio je opasnost od epidemije zaraznih bolesti za područje Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske te dijelove Požeško-slavonske i Sisačko-moslavačke županije. Temeljem navedene Odluke, Hrvatski zavod za javno zdravstvo izradio je Plan provedbe mjera radi sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti. U skladu s Planom, a zbog enormnog povećanja broja komaraca i larvi, Stožer je organizirao mjere dezinfekcije zamagljivanjem komaraca i larvi sa zemlje i zraka te provodio svakodnevni monitoring. S ciljem sprječavanja prijenosa zaraznih bolesti, naročito virusa Zapadnog Nila, zamagljivanje iz zraka vršilo se na poplavljenim područjima Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije, za što su sredstva tražena i od Europskog centra za krizne situacije. Na inicijativu Stožera, Svjetska zdravstvena organizacija donirala je medicinske kitove za potrebe 10.000 ljudi za tri mjeseca te pročistač

vode, a u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Regionalnim uredom Svjetske zdravstvene organizacije za Europu tiskano je 50.000 letaka s javnozdravstvenim savjetima za stanovništvo o postupanju nakon poplave.

Krizni stožer je zbog opasnosti kontaminacije vodovodne vode, prijetnji razvoja crijevnih zaraznih bolesti uslijed kontaminacije životnog prostora otpadnim vodama, opasnosti od ugriza glodavaca i zmija te rizika prijenosa bolesti kapljičnim i kontaktnim putem među gusto smještenim evakuiranim stanovništvom, predložio pojačani kontinuirani nadzor nad objektima za prihvrat mještana, higijene smještajnog prostora i sanitarnih prostorija te provedbu tekuće dezinfekcije, vodoopskrbu, odvodnju otpadnih voda, zbrinjavanje otpada, kao i nadzor nad pripremom i podjelom hrane. Preporučeno je i nadzor svih koji rade na obnavljanju stradalih područja te nizu javnih i ugostiteljskih ustanova, ali i u mjestima koja graniče s poplavljenim područjima te mjestima u koja je evakuiran veći broj osoba s poplavljenog područja.

U suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, županijskim Zavodom za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije, ostalim županijskim javnozdravstvenim zavodima koji su nesebično pomagali u saniranju štete od posljedica poplave te sanitarnim inspektorima Ministarstva zdravlja, a na temelju Plana provedbe mjera radi sprječavanje i suzbijanja zaraznih bolesti, odrađeno je 254 epidemiološka i 131 sanitarni izvid te je nakon povlačenja vode organizirao asanaciju terena. Kako bi mještani mogli pristupiti svojim kućama, provedena je obavezna dezinfekcija i deratizacija u 208 domaćinstava, a asanacija županijske Veterinarske stanice nadgledana je u još 248 domaćinstava. Po povlačenju vode organizirane je i asanacija šest ambulanti od čega su tri, ambulante u Strošincima, posavskim Podgajcima i Đurićima u sklopu doma zdravlja Županja, stavljene u funkciju. Tim radnjama bili su osigurani uvjeti potrebni za normalan život na prethodno poplavljenim područjima.

Pored javnozdravstvenih i zavoda za hitnu medicinu, Krizni stožer u Županji surađivao je i s drugim nadležnim službama i institucijama: S vojnom higijensko-epidemiološkom službom Ministarstva obrane Republike Hrvatske organizirao je smještaj stanovništva u Cernu i Borovu Naselju, postavljao dezinfekcijske barijere te provodio cijepljenja; s Ministarstvom unutarnjih poslova surađivao je u provođenju mjera asanacije terena i objekata, dezinfekcijskih barijera, izdavao propusnice u poplavljenim područjima, osiguravao prekogranični prijelaz za potrebe prolaza medicinske pomoći za Brčko i Orašje, dijelio javnozdravstvene letke, repelente i sredstva za dezinfekciju; s Ministarstvom poljoprivrede surađivao je u provedbi deratizacije, dezinfekcije i dezinsekcije, dijelio repelente i sredstva za dezinfekciju; s Hrvatskim Crvenim križem i Gradskim Crvenim križem grada Županje obavljao je

epidemiološki i sanitarni nadzor skladišnog prostora humanitarne pomoći, kuhinje, podjele hrane, pranja ruku te informirao stanovništvo podjelom javnozdravstvenih letaka, repelenata i sredstava za dezinfekciju; s Javnom vatrogasnom postrojbom obavljao je koordinaciju vezanu uz dostavu cisterni s pitkom vodom, nadzor nad čišćenjem javnih površina, podjelu repelenata i sredstava za dezinfekciju; s Hrvatskom gorskom službom spašavanja vršio je nadzor zdravstvenog stanja pripadnika službi na terenu, podjelu javnozdravstvenih letaka, repelenata i sredstava za dezinfekciju; s Hrvatskim vodama obavljao je nadzor zdravstvene ispravnosti vode u sanaciji vodovoda; s Ministarstvom zaštite okoliša i prirode koordinirao je epidemiološke službe vezano za privremeno skladištenje otpada; s Ministarstvom socijalne politike i mladih sudjelovao je u provođenju mjera zbrinjavanja osoba smještenih u prihvatnim centrima, prijevozu osoba i smještaj osoba s poplavljenih područja, podjeli javnozdravstvenih letaka, repelenata i sredstava za dezinfekciju; s Ministarstvom graditeljstva i prostornog uređenja koordinirao je pripremu za provođenje dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije stambenih i gospodarskih objekata; sa Županijskim kriznim stožerom prisustvovao je sastancima, koordinirao provedbu dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, rješavao tekuće probleme te dijelio javnozdravstvene letke, repelente i sredstva za dezinfekciju), a s Hrvatskom elektroprivredom koordinirao uspostavu električne mreže za početak rada ambulanti i isušivača.

Nakon što su 15. lipnja 2014. Nacionalni stožer zaštite i spašavanja – Centar za upravljanje operacijama u Županji, a time i Krizni stožer Ministarstva zdravlja dovršili svoj rada na terenu i ovlasti predali Županijskom stožeru u Vrbanji, Hrvatski sabor donio je Zakon o saniranju posljedica katastrofe na području Vukovarsko-srijemske županije (NN 77/14). Sukladno Zakonu, Krizni stožer Ministarstva zdravlja donio je Program obnove i saniranja posljedica katastrofe na području Vukovarsko-srijemske županije koji se odnosi na zaštitu zdravlja ljudi (NN 84/2014). Tim su Programom predviđeni nastavak provođenja mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti te mjere obnove, uređenja i opremanja zgrada zdravstvenog sustava na poplavljenom području Vukovarsko-srijemske županije. Mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti uključuju provedbu dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, mjere monitoringa vode i mjere sanitarnog nadzora i inspekcije za općine Drenovci, Vrbanja i Gunja, a koje će se provoditi do 27. lipnja 2015., odnosno do dana prestanka važenja Zakona. Mjere obnove uključuju građevinsku obnovu uništenih i oštećenih zdravstvenih zgrada te njihovo opremanje medicinskom opremom, a s obzirom na očekivano duže vrijeme sanacije zgrada, Krizni stožer je za potrebe lokalnog stanovništva predvidio postavljanje kontejnera za obavljanje djelatnosti

zdravstvene zaštite te mjeru dežurstva doktora medicine uz postojeći Tim 2 Hitne medicinske službe u Drenovcima.

Do kraja prosinca 2014. obnovljene su i opremljene sve ambulante Doma zdravlja Županja oštećene ili uništene u poplavi